

Utbildningsinspektion i Segerstaskolan

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn
Förskoleklass:	37
Grundskola:	215

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass t.o.m. årskurs 6 samt integrerad fritidshemsverksamhet.

En elev är integrerad grundsärskoleelev.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag, ett är Montessorinspirerat (Maja), enligt Maria Montessoris pedagogik och ett är Bifrostinspirerat (Vintergatan). Bifrostskolan är en fristående skola i Danmark, där all undervisning inspireras av kultur. Barnens engagemang ses som en förutsättning för inläringen och man arbetar dels med ämnen, dels i teman.

Skolan är inrymd mellan bostäder och ett sjukhem och har tidigare varit sjukhem. Lokalerna är utformade i ett plan med gemensam korridor och därifrån skilda ingångar till Maja respektive Vintergatan.

I Segerstaskolan går elever med olika social och etnisk bakgrund.

Genomförandet av inspektionen i Segerstaskolan

Skolverket sände den 13 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Segerstaskolan har bestått av undervisningsråden Pia-Lotta Fellke och Elisabeth Ritchey. Besök i Segerstaskolan inleddes den 6 oktober 2003 och avslutades den 7 oktober 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering till huvudmannen av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Segerstaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Segerstaskolan genomfördes intervjuer med elever från årskurs 2, 3, 4 och 5; lärare, elevvårdsteam, föräldrar samt rektor. Lektionsbesök på Maja och Vintergatan genomfördes.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Vid inspektionstillfället kunde utbildningsinspektörerna uppfatta goda resultat av värdegrundsarbetet i vissa klasser och i andra klasser hade arbetet nyligen påbörjats varför något entydigt resultat inte gick att överblicka. De flesta elever uppfattar skolan som trygg och om det händer något finns det vuxna att säga till. Vanligtvis pratar man om det som hänt i klassen. Eleverna har olika bakgrunder, såväl etniskt som social.

Tidigare har elever från Maja befunnit sig på en del av skolgården och elever från Vintergatan på en annan del och då förekom det bråk mellan eleverna. Numera är det inte lika uppdelat, enligt eleverna. Enligt rektorn och lärarna är detta ett pågående arbete, att arbeta med skolan som en helhet. Ett resultat av att förbättra tillgängligheten för eleverna av vuxna på rasterna är bl.a. att rastvakterna har jackor i lysande gulgrön färg, så att det syns var de vuxna befinner sig på skolgården.

Eleverna har varierade möjligheter att delta i planeringen av lärandet. En del elever har s.k. "egen planering" då det finns möjlighet att välja mellan olika aktiviteter och utifrån dessa valmöjligheter får eleverna en del inflytande och ansvar över sitt eget lärande.

Sammanfattningsvis är resultatet av värdegrundsarbetet på Segerstaskolan gott och man är väl medveten om att detta arbete ständigt behöver utvecklas.

Med tanke på elevernas olika bakgrund kräver detta arbete ständig utveckling, vilket skolan arbetar med. Arbetet gäller både enskilda elever, men också att se skolan som en gemensam skola och inte två enheter.

Arbetet kring elevernas möjligheter att delta i planeringen av lärandet är tillfredsställande. För att eleverna skall nå ett reellt inflytande och ansvar över sitt eget lärande måste de få förutsättningar att förhålla sig till vad man kan ha inflytande över, d.v.s. få kännedom om de mål som läroplanen föreskriver. På Segerstaskolan har eleverna, som en del av inflytandeprocessen, möjlighet att välja aktivitet inom ramen för den egna planeringen, men utan att ha fått tydliga mål att arbeta utifrån.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Enligt kommunens sammanställning av de nationella provens resultat 2003 för årskurs 5 har 50 procent av eleverna på Segerstaskolan uppnått målen i svenska. 42 procent har inte uppnått målen i 1–2 moment och åtta procent har inte uppnått målen i tre eller fler moment. De nationella proven i matematik visar på något bättre resultat, 65 procent har uppnått målen, dvs. klarat samtliga moment. I engelska har 72 procent uppnått målen.

Det finns ett stort antal elever på skolan som är i behov av särskilt stöd på olika sätt, både kunskapsmässigt och socialt.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att en alltför stor andel av eleverna inte når målen för årskurs 5. En analys av varför 50 procent av eleverna inte har nått målen i svenska (och även resultaten i matematik samt engelska) bör därför ligga till grund för en diskussion om resursfördelningen inom kommunen.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Segerstaskolan arbetar på flera sätt med värdegrunden. Man arbetar, enligt lärarna, ständigt med värdegrundsfrågor för att eleverna skall känna sig trygga. En av lärarna beskrev arbetet med värdegrunden såhär: ”Vi har en stor uppgift i ett tungt upptagningsområde.”

I juni 2003 arbetade man fram en elevvårdsplan, där grunden är att alla vuxna ansvarar för alla barn och med hjälp av en åtgärdsrappa tydliggörs arbetsgången vid elevvårdsärenden. Klassläraren har ansvaret för det grundläggande elevvårdsarbetet i sin klass. Både elever och lärare berättar att om det händer något tar man upp det i klassen och beroende på vad det handlar om kan både tjejj- och killsnack förekomma. Skolan och fritidshemsverksamheten arbetar integrerat med värdegrunden. Arbete utifrån Lions Quest, värderingsövningar, förekommer. Några av klasserna arbetar med EQ-övningar, dvs. arbeta med den emotionella intelligensen för att bli medveten om sitt eget och andras beteende. Enligt lärarna och rektor är det nödvändigt att de båda arbetslagen arbetar tillsammans för att skapa en gemensam värdegrund för hela skolan. Värdegrundsarbetet sker parallellt med kunskapsinhämtning, men värdegrundsarbetet är förutsättningen, enligt flera lärare, för att arbeta vidare framför allt med

elever i behov av särskilt stöd. En lärare uttryckte sig på följande sätt: ”Har man inte ro i själen kan man inte lära sig.”

Även föräldrarna känner till värdegrundsarbetet och är positiva till att rektorn finns med bland barnen och kan barnens namn, vilket inger en trygghetskänsla hos eleverna.

Elevernas möjligheter att välja mellan olika aktiviteter är en del i inflytandeprocessen över det egna lärandet, som successivt ska öka med stigande ålder och mognad, enligt Lpo-94. Diskussionen kring lärandet och vilka mål man arbetar mot saknas.

Sammanfattningsvis är värdegrundsarbetet på Segerstaskolan ett ständigt pågående och bra arbete som behöver uppmuntras. I arbetet med den enskilde eleven är den sociala utvecklingen lika viktig som den kunskapsmässiga, varför båda delarna behöver stimuleras i det fortsatta arbetet.

Att tillsammans med eleverna föra diskussioner om vilka mål som styr lärandet bör ständigt förekomma.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Segerstaskolan är man i arbetet inspirerad av Bifrostsskolan och Maria Montessori. En av lärarna beskriver skolans olika arbetssätt som att ”vägen till de nationella målen är olika, men målen är givetvis gemensamma.”

Maja och Vintergatan har olika arbetsplaner som utmärker vilket arbetssätt man arbetar efter och båda hänvisar till målen i läroplanen och kursplanerna. För eleverna är inte målen tydliga utan de pratar om vad man ska göra, inte vad man ska lära sig.

På skolan diskuterar man pedagogiska frågor i arbetslagen och t.ex. vid s.k. grundskollärmöten. Man har även diskuterat Knivsta kommuns remiss angående en framtida skola. Den pedagogiska diskussionen inom arbetslagen varierar i intensitet. Vintergatan genomsyras inte vid inspektionstillfället av en Bifrostinspirerad verksamhet, men en ambition finns bland lärarna att utveckla arbetssättet mot mer Bifrostinspirerat. Även föräldrarna hade svårt att uppfatta Bifrostmodellen i barnens arbete.

På Segerstaskolan finns ett 50-tal barn som är i behov av särskilt stöd och som enligt dokumentationen ”ställer större krav på verksamheten”. Bland dessa barn är hälften i behov av stöd i språkutvecklingen och de övriga behöver hjälp med t.ex. den sociala utvecklingen.

Behovet av stöd är stort hos elevgrupperna på båda enheterna och stödet varierar beträffande karaktär och omfång. Vid tidpunkten för inspektionen pågick ett arbete att ta fram en plan för hur skolan bäst ska informera nyinflyttade familjer, då antalet familjer från andra länder ökat. Innevarande läsår har skolan en halvtidstjänst i svenska som andraspråk.

Elevvårdsteamet, som består av speciallärare, skolsköterska, skolpsykolog och rektor träffas varannan måndag två timmar. Skolan arbetar efter elevvårdsplanen där läraren, efter att ha diskuterat med föräldrar och arbetslag, vänder sig till specialläraren för konsultation eller handledning varpå nästa steg är att vända sig till elevvårdsteamet. Specialläraren arbetar dels med handledning av lärare, dels med eleverna, främst med läsutveckling.

Sammanfattningsvis fungerar den pedagogiska verksamheten och undervisningen tillfredställande på Segerstaskolan. De olika arbetssätten är mer eller mindre tydliga i verksamheten. Spår av gemensamma teman, enligt Bifrostmodellen, finns på Vintergatan, men dessa genomsyrar inte verksamheten. På Maja är Montessoriinspirationen tydligare i de lägre åldrarna, men avtar med stigande ålder. Mycket energi och tid går åt till att lösa problem med elever i behov av särskilt stöd. För elever och föräldrar behöver målen för verksamheten tydliggöras.

Elevvårdsteamets arbete fungerar bra.

En analys av antal timmar i svenska som andraspråk och barn i behov av extra stöd i sin språkutveckling, i relation till resultaten av de nationella proven i svenska bör göras för att på bästa sätt tillgodose varje elevs rätt till stöd.

Då det finns en stor andel elever som är i behov av stöd i sin språkliga och sociala utveckling, vill inspektörerna påpeka att skolan och huvudmannen särskilt bör uppmärksamma dessa elevers rätt till stöd. Personalen gör ett gott arbete men behöver få större möjligheter till ytterligare stimulans att hitta alternativ till lösningar för eleverna i behov av särskilt stöd.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Segerstaskola har två arbetsplaner, en för Maja och en för Vintergatan. Utvärdering och uppföljning av det resultat man når i arbetet finns inte redovisat. Kvalitetsredovisning saknas, se kommunrapporten.

Pedagogiska diskussionen initieras ibland av lärarna, ibland av rektor. Det finns ett önskemål och en vilja från lärarna att få mer tid att diskutera olika pedagogiska frågor och även tid att utbyta erfarenheter med varandra.

Sammanfattningsvis måste kvalitetsarbetet förbättras på skolan, omfattande utvärdering av verksamheten mot tydliga mål, analysering av resultaten samt uppföljning.

Pedagogiska diskussionen förekommer på Segerstaskolan, vilket är bra.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Enligt föräldrarna på Segerstaskolan är informationen om de olika arbetssätten som skolan har inte tydlig.

Även informationen om var eleverna blir placerade (skola/klass) inför kommande läsår har enligt föräldrarna inte kommit i god tid.

Sammanfattningsvis bör informationen till föräldrarna förbättras beträffande eventuella omstruktureringar i klasser/skolor inför ett nytt läsår. Även informationen om hur man arbetar och valet av arbetssätt bör tydliggöras.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Lärarna har i hög grad pedagogisk utbildning. Enligt kommunens statistik har Segerstaskolan ett genomsnitt på 88 procent pedagogiskt utbildad personal. Flera av personalen har nyss gått eller går vidareutbildning t.ex. förskollärare till grundskollärare eller lärare med Montessoriinriktning. Under innevarande läsår pågår kompetensutveckling i form av handledning för lärarna var fjortonde dag med fokus på elever som är i behov av särskilt stöd.

Lärartätheten per 100 elever är 7,4 enligt kommunens statistik, vilket kan jämföras med riket i övrigt där antal lärare mer 100 elever är 7,9 på grundskolan.

Skolans lokaler i ett plan med två enheter samt skolgårdens utformning och storlek är uppskattade av elever, lärare och föräldrar.

Sammanfattningsvis har Segerstaskolan en kompetent personal som har en vilja och ett engagemang att utveckla skolan, vilket bör tas tillvara. För att kunna vidareutveckla det arbete som fortgår behöver personalen fler strategier att möta elevers olika bakgrund.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis visar inspektionen att Segerstaskolans verksamhet till stora delar fungerar bra och tillgodoser en utbildning i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Värdegrundsarbetet är ett pågående och bra arbete, där personalen är väl medveten om att detta arbete ständigt behöver utvecklas.

Mot bakgrund av inspektionens slutsatser finns det anledning att utveckla verksamheten inom följande områden

- analys av resultaten av de nationella proven skolår 5 framför allt kopplat till elever i behov av stöd i sin språkutveckling,
- tydliggörande av målen för eleverna, för att eleverna skall nå ett reellt inflytande och ansvar över sitt eget lärande,
- utvärdering och uppföljning av den pedagogiska verksamheten,
- vidareutveckla det arbete som pågår med att möta elever med olika bakgrund,
- informationen till föräldrar bör förbättras, främst angående mål, arbetssätt och eventuella omstruktureringar i klasser/skolor inför ett nytt läsår.

Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av skolan. Kvalitetsredovisningen kan därmed bli ett värdefullt hjälpmedel för att utveckla och förbättra flera av ovannämnda utvecklingsområden.

Datum	Ort
2003-02-11	Stockholm

Pia-Lotta Fellke
Elisabeth Ritchey